

Gabriela Cristina Frențiu

**Codul civil
Despre familie
comentat și adnotat
pentru uzul studenților și al candidaților
la examenele de admitere în profesie**

Cuprins

Abrevieri	VII
Cartea a II-a. Despre familie.....	1
Titlul II. Căsătoria.....	1
Capitolul VI. Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților	1
Secțiunea a 2-a. Regimul comunității legale.....	1
Capitolul VII. Desfacerea căsătoriei	37
Secțiunea 1. Cazurile de divorț	37
§1. Dispoziții generale.....	37
§2. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară	39
§3. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă sau prin procedură notarială.....	41
§4. Divorțul din culpă	47
§5. Divorțul din cauza stării sănătății unui soț.....	51
Secțiunea a 2-a. Efectele divorțului	53
§1. Data desfacerii căsătoriei.....	53
§2. Efectele divorțului cu privire la raporturile nepatrimoniale dintre soți.....	54
§3. Efectele divorțului cu privire la raporturile patrimoniale dintre soți.....	58
I. Efecte cu privire la regimul matrimonial.....	58
II. Dreptul la despăgubiri	61
III. Obligația de întreținere între foștii soți.....	64
IV. Prestația compensatorie.....	66
§4. Efectele divorțului cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori.....	72
Titlul III. Rudenia	98
Capitolul I. Dispoziții generale.....	98
Capitolul II. Filiația	100
Secțiunea 1. Stabilirea filiației.....	100
§1. Dispoziții generale.....	100
§2. Prezumția de paternitate	106
§3. Recunoașterea copilului.....	109
§4. Acțiuni privind filiația	115
I. Contestarea filiației	115

II. Acțiunea în stabilirea filiației față de mamă.....	117
III. Acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei	119
IV. Acțiuni privind filiația față de tatăl din căsătorie.....	127
V. Dispoziții comune privind acțiunile referitoare la filiație	135
Secțiunea a 3-a. Situația legală a copilului	138
Titlul IV. Autoritatea părintească	142
Capitolul I. Dispoziții generale.....	142
Capitolul II. Drepturile și îndatoririle părintești	144
Capitolul III. Exercițarea autorității părintești	159
Capitolul IV. Decăderea din exercițiul drepturilor părintești	163
Titlul V. Obligația de întreținere.....	167
Capitolul I. Dispoziții generale.....	167
Capitolul II. Persoanele între care există obligația de întreținere și ordinea în care aceasta se datorează	169
Capitolul III. Condițiile obligației de întreținere	175
Capitolul IV. Stabilirea și executarea obligației de întreținere.....	184

Cartea a II-a Despre familie

Titlul II Căsătoria

Capitolul VI. Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților

Secțiunea a 2-a. Regimul comunității legale

Art. 339. Bunurile comune. Bunurile dobândite în timpul regimului comunității legale de oricare dintre soți sunt, de la data dobândirii lor, bunuri comune în devălmășie ale soților.

Esențial

- ✿ soții pot avea două categorii de bunuri: proprii și comune;
- ✿ în categoria bunurilor intră atât cele corporale, cât și cele incorporeale;
- ✿ pentru calificarea unui bun ca fiind comun ambilor soți, se cer întrunite următoarele condiții cumulative:
 - bunul să fi fost dobândit de oricare dintre soți;
 - bunul să fi fost dobândit în timpul regimului comunității legale (poate fi bun comun și bunul dobândit în timpul comunității convenționale, dacă prin convenție matrimonială s-a prevăzut astfel);
 - bunul să nu facă parte din categoria bunurilor proprii;
- ✿ proprietatea comună se dobândește de ambii soți, chiar dacă actul de dobândire s-a încheiat pe numele unuia dintre aceștia;
- ✿ condiția esențială este aceea a dobândirii bunurilor în timpul regimului comunității legale ori convenționale, atunci când prin convenție matrimonială

se prevede astfel, adică în intervalul de timp cuprins între data încheierii căsătoriei și momentul încetării acesteia dacă nu a intervenit vreo convenție matrimonială de alegere a unui alt regim matrimonial, respectiv de la data încheierii căsătoriei și până la lichidarea comunității ca urmare a încetării acesteia prin hotărâre judecătorească sau act autentic notarial, când pe parcursul căsătoriei încetează sau se modifică regimul matrimonial (în acest caz, regimul comunității legale se aplică doar un interval de timp determinat, situat în timpul căsătoriei);

- ✿ bunurile dobândite în timpul separației în fapt a soților sunt tot bunuri comune, dacă soții au ales regimul comunității legale de bunuri sau regimul comunității convenționale, cu condiția ca prin convenție matrimonială să nu se prevadă altfel;
- ✿ substantivul „dobândire” înseamnă intrarea bunului în patrimoniul unuia sau a ambilor soți;
- ✿ proprietatea asupra bunurilor cumpărate cu plata prețului în rate se dobândește la momentul încheierii contractului de vânzare;
- ✿ bunul dobândit în timpul comunității legale de bunuri printr-un contract afectat de un termen este bun comun;
- ✿ bunul dobândit în timpul comunității legale de bunuri printr-un contract afectat de o condiție suspensivă este bun comun de la momentul încheierii contractului numai în cazul realizării condiției, până la acel moment (în cazul realizării condiției suspensive, bunul nu se consideră dobândit);
- ✿ bunul dobândit în timpul comunității legale de bunuri printr-un contract afectat de o condiție rezolutorie este bun comun de la momentul încheierii contractului, însă, în cazul realizării condiției, dreptul de proprietate comună al soților se desființează cu efect retroactiv;
- ✿ bunurile dobândite în timpul comunității legale de bunuri sunt bunuri proprietate devălmașă a soților, devălmășia însemnând că dreptul patrimonial aparține concomitent mai multor persoane, fără ca vreuna dintre ele să fie titulara unei cote-părți determinate din dreptul respectiv, asemenea cote urmând a fi determinate în cadrul partajului;
- ✿ în cazul încheierii unui antecontract de vânzare de către unul dintre soți anterior încheierii căsătoriei, dreptul de creanță căruia antecontractul îi dă naștere este bun propriu; dacă, ulterior, încheierea actului autentic de vânzare are loc după încheierea căsătoriei, dreptul de proprietate fiind dobândit în timpul comunității legale de bunuri, acel bun este comun;
- ✿ în cadrul comunității legale de bunuri, soții nu pot avea bunuri proprietate comună pe cote-părți.

 Secvențe de practică judiciară

1. Îmbunătățiri aduse unui bun propriu. *i)* Participarea unui soț la îmbunătățirile aduse imobilului bun propriu al celuilalt soț nu duce la transformarea bunului propriu în bun comun, decât dacă soții au transformat imobilul în așa măsură încât el a devenit unul nou. Constituie bun comun doar sporul de valoare pe care l-a dobândit bunul propriu, ca urmare a îmbunătățirilor efectuate de soți în timpul căsătoriei (*C.A. Cluj, dec. civ. nr. 1792/2001, în B.J. 2002, p. 251*).

ii) Dreptul de creanță al constructorilor a luat naștere la momentul finalizării construcției, moment care se situează în timpul căsătoriei soților, astfel încât dreptul de creanță, care, indubitabil, este un bun, constituie bun comun al soților, proprietate devălmașă a acestora (*Trib. Bistrița-Năsăud, s. I civ., dec. 127/A/2017, Ecris*).

iii) Instanța nu poate restitui o creanță din patrimoniul unui soț în patrimoniul unui alt soț, prin intermediul procedurii plății nedatorate sau îmbogățirii fără justă cauză, întrucât, în realitate, ceea ce se pune în discuție este caracterul de bun comun sau propriu al unui bun sau, eventual, cota de contribuție la dobândirea acestuia, dacă este comun; or, acest lucru nu se poate face decât în cadrul unui partaj (*ICCJ, s. a II-a civ., dec. 358/2015, scj.ro*).

2. Bun al persoanei fizice autorizate. Regim juridic. Persoana fizică autorizată are un statut de entitate juridică distinct de cel al persoanei fizice și are un patrimoniu de afecțiune distinct de cel al persoanei fizice. Nu este necesar consimțământul soției la momentul înstrăinării bunului, în condițiile în care acesta făcea parte din patrimoniul de afecțiune al persoanei fizice autorizate, fiind dobândit de către persoana fizică autorizată în calitatea sa de comerciant, prin încheierea contractului de vânzare-cumpărare în temeiul dispozițiilor Legii nr. 550/2002, înscris în cartea funciară pe numele persoanei fizice autorizate și folosit pentru desfășurarea activității comerciale a persoanei fizice autorizate. Soția nu justifică, astfel, calitate procesuală activă. De asemenea, reclamanta nu justifică interes și prin prisma dispozițiilor art. 35 C.fam. (art. 345 C.civ. – n.n.), care impun consimțământul soților numai pentru înstrăinare, nu și în cazul încheierii unei promisiuni bilaterale de vânzare-cumpărare (*ICCJ, s. com., dec. 1072/2009, www.iccj.ro*).

3. Imobil dobândit anterior căsătoriei în baza unui contract de construire. Contractul de construire dă naștere unei obligații de a face, aceea de construire a imobilului, și nu este apt să transfere dreptul de proprietate în momentul contractării, deoarece, la acel moment, bunul nu există. Dreptul de proprietate se naște în momentul în care creditorul obligației a dobândit locuința prin procesul-verbal de predare-primire. În speță este cert dovedit și necontestat faptul că atât avansul, cât și diferența împrumutată de la CEC s-au achitat anterior căsătoriei pârâtei apelante. În aceste condiții, operează subrogația reală cu titlu universal, bunul fiind propriu. Pentru a fi bun comun și a nu opera subrogația reală, era necesar ca și creditul să fie primit în timpul căsătoriei. Tribunalul reține că, în condițiile în care prețul total al locuinței s-a achitat în întregime anterior încheierii căsătoriei, iar predarea apartamentului s-a realizat în timpul căsătoriei, bunul este propriu al soțului care a achitat prețul, și nu comun, în temeiul subrogației reale cu titlu universal. Este real că, așa cum rezultă din răspunsul pârâtei apelante la interogatoriu, apelanta a locuit împreună cu viitorul soț anterior încheierii căsătoriei, începând din anul 1972. Însă, pe de o parte, în cauză nu s-a invocat și nici dovedit că avansul de 26.000 lei provine și din sume de

bani realizate de reclamantul apelant. Pe de altă parte, eventuala plată a unei sumei de bani în intervalul cuprins între data începerii conviețuirii (1972) și data plății avansului (1974, conform mențiunilor din contractul de împrumut) dă naștere unui drept de proprietate pe cote-părți, fără însă ca bunul să devină comun, ci proprietate pe cote-părți a viitorilor soți, în limita sumelor achitate de fiecare, adică tot bun propriu. Faptul că, ulterior achitării prețului bunului, în timpul căsătoriei, sunt rambursate ratele împrumutului nu face ca imobilul să fie comun, ci dă naștere, eventual, unui drept de creanță, ce ar putea fi solicitat de soțul neproprietar (*Trib. Bistrița-Năsăud, s. I civ., dec. 321/A/2021, Ecris*).

4. Antecontract de vânzare încheiat în timpul căsătoriei. Antecontractul încheiat în timpul căsătoriei defunctului cu defuncta ME nu transferă dreptul de proprietate asupra bunului, ci dă naștere numai unei obligații de a face, aceea de a încheia contractul autentic de vânzare-cumpărare. Transferul dreptului de proprietate are loc numai la data încheierii actului în formă autentică. În cauză, prin sentința civilă nr. 7138/1999 s-a dispus ca hotărârea să țină loc de act autentic de vânzare-cumpărare, astfel că dreptul de proprietate s-a dobândit la data rămânerii irevocabile a acestei sentințe, moment la care căsătoria soților H. era definitiv desfăcută. În aceste condiții, în mod corect s-a reținut că bunul constituie proprietatea exclusivă a defunctului HI. Faptul că defuncta ME ar fi avut o contribuție bănească la plata prețului bunului, achitată la momentul încheierii antecontractului, nu-i conferă acesteia drept de proprietate, ci un eventual drept de creanță, constând în valoarea actualizată a sumei ce a constituit contribuția sa (*Trib. Bistrița-Năsăud, s. I civ., dec. 15/A/2022, Ecris*).

5. Subvenții agricole. Sumele acordate de APIA pentru exploatarea terenului agricol au rolul de a asigura suportarea unei părți din costurile lucrărilor necesare pentru obținerea producțiilor agricole. Prin urmare, ele nu pot fi calificate drept fructe ale unui teren agricol, pentru că nu sunt un produs al acestui bun, semnificație pe care o pot avea numai recoltele, adică ceea ce s-a obținut de pe teren, inclusiv cu ajutorul subvențiilor. Este neîndoielnic că subvențiile agricole trebuie să profite tuturor proprietarilor/coproprietarilor, însă acest lucru se realizează exclusiv prin preluarea de către fiecare a contravalorii corespunzătoare cotei de proprietate din recoltă, la a cărei obținere au concurat și subvențiile. Cum culturile au fost înființate numai de către reclamantă, fără aportul pârâtului, iar instanța nu a fost sesizată cu o cerere de atribuire a cotei de 1/2 părți din contravaloarea recoltei obținute, tribunalul apreciază că suma de 6.442,31 lei încasată de reclamantă de la APIA a fost în mod greșit inclusă în masa bunurilor comune (*Trib. Bistrița-Năsăud, s. I civ., dec. 22/A/2019, Ecris*).

6. Dovada dreptului de proprietate asupra bunului. Pentru a se putea dispune partajarea acestor bunuri între reclamant și pârâtă, era necesară dovedirea de către reclamant a dreptului de proprietate comună asupra acestor bunuri, partajul fiind operația juridică de încetare a stării de coproprietate prin atribuirea bunurilor către coproprietari, fiecare devenind, ca urmare a partajului, proprietar exclusiv asupra bunurilor atribuite. Extrasul de carte funciară depus la dosar relevă faptul că terenul pe care sunt construite anexa gospodărească supusă partajului și casa de locuit la care reclamantul pretinde că a efectuat îmbunătățiri este proprietatea tabulară a numitului CG, astfel că proprietatea asupra acestor construcții se prezumă că aparține proprietarului terenului. Reclamantul nu a probat dobândirea de către acesta și pârâtă a dreptului de proprietate asupra anexei gospodărești printr-o convenție încheiată cu proprietarul terenului. În lipsa unei convenții cu proprietarul terenului,